

Батанов, О. Концептосфера муніципального права / О. Батанов // Право України. – 2020. – № 10 – С. 13-31.

У статті досліджуються питання доктрини муніципального права як галузі права. Розглядаються різні підходи до муніципального права в аспекті теоретико-методологічного розуміння вчення про муніципалізм, муніципальні права людини та муніципальну владу. Така постановка питання обумовлюється тим, що питання предмета і методу муніципального права, його місця та ролі у системі права, природи, принципів, функцій відносяться до найбільш дискусійних у сучасній юридичній науці.

Метою статті є поглиблення доктринальних засад муніципального права як самостійної галузі права.

Отримати найпродуктивніші результати та зробити найоптимальніші висновки щодо проблем муніципального права у межах загальної теорії права та муніципально-правової науки можна тільки за умови використання комплексного концептуально-муніципального підходу, розглядаючи, наприклад, становлення і розвиток муніципального права у межах еволюційного процесу розвитку місцевого самоврядування та муніципалізму. За такого методологічного підходу феномен муніципального права необхідно розглядати не тільки у контексті його концептуальної та нормативно-правової моделі, а й як прояв об'єктивної реальності, яка має не лише нормативні та функціонально-телеологічні характеристики як частини національного законодавства, а й аксіологічні, гносеологічні, онтологічні, цивілізаційні, інституціональні, суб'єктно-об'єктні, конститутивні, історичні, категоріальні, ідеологічні, економічні, ментальні параметри, які еволюційним шляхом сформувалися під впливом відповідних ідей та принципів.

Стверджується, що муніципальне право як галузь права є продуктом теорії муніципалізму та багатовікової практики місцевого самоврядування, результатом розвитку його концепцій і моделей під впливом принципів та ключових ідей демократії, правовладдя і прав людини. Це своєрідна та унікальна нормативно-правова модель стану розвитку місцевого самоврядування у певній країні або світі загалом. З огляду на це муніципальне право слід розглядати не лише з позиції визнання місцевого самоврядування державою, а й у синергетичному зв'язку з формуванням муніципальної правосвідомості та муніципальної культури, процесами реалізації муніципальних прав людини, вихованням почуття належності до територіальної громади, у загальному контексті розвитку конституціоналізму тощо.

У статті доводиться, що муніципальне право притаманне виключно конституційній державі, в якій не лише визнаються, проголошуються, а й реально діють принципи правовладдя, людиноцентризму, поділу влади, субсидіарності та децентралізації тощо.

Робиться висновок про самостійний галузевий характер муніципального права, свідченням чого є наявність притаманного тільки йому предмета правового регулювання, специфічних правових конструкцій і категорій, своєрідної структурованості норм та інститутів, поєднання різних методів юридичного впливу. Тобто йдеться про сукупність факторів внутрішнього характеру. Розглядаються і зовнішні системоутворюючі фактори, які забезпечують муніципальному праву статус самостійної галузі права, зокрема особливості суспільно-політичного розвитку, конституційні перетворення та економічні реформи, вплив природного права, національних, історичних, духовно-культурних та інших традицій, рецепція міжнародних стандартів тощо.

Галіахметов, І. Транс- і міждисциплінарні підходи пізнання предмета та методу муніципального права України / І. Галіахметов // Право України. – 2020. – № 3 – С. 32-48.

У статті розглядається роль транс- і міждисциплінарної методології в інтерпретації сучасного знання та розуміння предмета муніципального права України. Наведено авторське визначення транс- і міждисциплінарних підходів до тлумачення складових поняття та предмета муніципального права.

Мета статті полягає в обґрунтуванні об'єктивних підходів до інтеграції наук, які можуть бути визначені на базі аналізу процесу автономізації наукового пізнання всіма гуманітарними та іншими науками, осмисленні особливостей і закономірностей - теї дисциплінарного розвитку науки про місцеве самоврядування, аналізі процесів виділення у структурі правової науки самостійної галузі муніципального права.

Транс- і міждисциплінарні підходи, які забезпечують інтеграцію наукового пізнання місцевого самоврядування вже на стадії проєктування науково-правового дослідження, розглядаються як досягнення взаємного обміну науковими результатами і, нарешті, взаємопов'язаний розвиток тих або інших галузей наукового знання, а також тієї нової наукової галузі, яка формується у процесі взаємообміну інформацією щодо місцевого самоврядування.

Поняття "міждисциплінарність" у статті використовується у різних значеннях і контекстах, головним чином, як інструмент щодо предмета дослідження – місцевого самоврядування. Автор визначає онтологічні та гносеологічні підстави інтеграції наукового знання про місцеве самоврядування, що є основою предмета муніципального права.

У муніципальному праві поєднуються дві внутрішньо протилежні складові предмета (публічне й приватне) і методу (субординації та координації), що створює особливий режим муніципально-правового регулювання. Поряд із традиційними методами розвиваються відносно самостійні

прийоми (методи), а саме: ціннісних орієнтацій та принципу пропорційності або доктрини балансу, які визначають унікальність сучасного муніципально-правового впливу та допомагають здійснювати захист права місцевого самоврядування у конституційному процесі.

Транс і міждисциплінарна теорія цивілізованої детермінації права дає змогу дослі джувати сучасні тенденції розвитку чинної системи місцевого самоврядування в Україні. Системне осмислення муніципального права орієнтоване на сприйняття системи місцевого самоврядування, тобто правової системи, яка є цілеспрямовано встановленою сукупністю норм і складається із цілеспрямованих складників – муніципально-правових інститутів, які й самі входять до складу більш цілеспрямованої правової системи України.

Любченко, П. Муніципально-правові відносини: поняття, сутність, види / П. Любченко // Право України. – 2020. – № 10. – С. 49-62.

Руйнування радянської моделі державного управління на початку 90-х років ХХ ст. і реформування влади на місцях поступово склали необхідні передумови для становлення та розвитку місцевого самоврядування, а згодом і виникнення якісно нової галузі – муніципального права. Базисом для формування інституту місцевого самоврядування і розвитку нової галузі права стали: теорія правової держави; ідеї суспільного договору як ідеї правління, заснованого на згоді; розвиток концепції поділу публічної влади по горизонталі та вертикалі; теорія громадянського суспільства; лібералізм, який проголошує, що ініціативна (активна), вільна економічна й політична діяльність осіб є справжнім джерелом поступу в суспільному житті. Цим зумовлене становлення місцевого самоврядування не тільки як форми вирішення громадянами найважливіших справ територіального колективу, а й сприйняття його властивостей як одного з основних інститутів формування української державності.

Метою статті є узагальнений аналіз підходів до формулювання поняття “муніципально-правові відносини”, виокремлення специфічних ознак муніципально-правових відносин як предмета муніципального права, розроблення теоретичних і прикладних рекомендацій щодо вдосконалення регулювання муніципально-правових відносин.

Розглянуто теоретичні проблеми доведення самостійності муніципального права, виявлення і розкриття специфіки блоку соціальних і правових зв'язків, які встановлюють відмінні, специфічні ознаки відносин, характерних лише предмету муніципально-правового регулювання. Доведено, що у науковій літературі при визначенні поняття, сутності і видів муніципально-правових відносин спостерігається переважно панування публічно-правового нахилу, що не повною мірою відображає специфіку муніципального права, адже залишаються неохопленими ще суспільні відносини, які виникають у зв'язку з самоорганізацією та самоуправлінням територіальних колективів і спільнот для розв'язання питань місцевого значення (самооподаткування, вирішення інших питань на загальних зборах громадян за місцем проживання, співробітництво територіальних громад тощо). Проаналізовано проблему співвідношення місцевого самоврядування і муніципального права. Обґрунтовано, що місцеве самоврядування є матеріальною основою формування муніципального права. Із розвитком місцевого самоврядування з'являється широкий спектр суспільних відносин публічного (владно-політичного) характеру, пов'язаний із функціонуванням органів і посадових осіб місцевого самоврядування, та приватних відносин, які виникають у результаті самоорганізації населення для розв'язання питань місцевого значення, ведення господарської, підприємницької та іншої діяльності, не забороненої чинним законодавством України. Регламентація суспільних відносин у сфері місцевого самоврядування здійснюється за допомогою норм права, і не лише муніципального, а й цивільного, фінансового, трудового тощо, а тому, незважаючи на тісний зв'язок цих двох понять, ототожнювати їх не можна. Виокремлення специфічних ознак муніципально-правових відносин, їх якісної однорідності, на основі таких елементів, як суб'єкт, об'єкт і зміст суспільних відносин, подальше удосконалення системи муніципального права має ключове значення для сталого розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Баймуратов, М. Муніципальні права людини як нова константа національного муніципального та конституційного права / М. Баймуратов, Б. Кофман // Право України. – 2020. – № 10. – С. 63-80.

У статті розглядається проблематика формування та реалізації прав людини у місцевому самоврядуванні з погляду предмета муніципального права як галузі права України. Досліджено феноменологію муніципальних прав людини в контексті їхньої появи, розвитку й розуміння як нової константи національного муніципального та конституційного права. Наведено авторське визначення муніципальних прав людини та здійснено доктринальний аналіз підходів щодо тлумачення їхнього змісту, видів, принципів і форм реалізації.

Мета статті полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів до розуміння особливостей реалізації прав людини як у контексті організації та діяльності місцевого самоврядування, так і загальних процесів функціонування громадянського суспільства та правової державності, осмисленні чинників, факторів і закономірностей їхнього розвитку у контексті формування

територіальних громад, аналізі процесів виокремлення муніципальних прав людини у системі муніципального права.

Стверджується, що перепонами на шляху виокремлення та визнання наведених прав є термінологічна плутанина, відсутність єдиних методологічних підходів до визначення реальної і належної правосуб'єктності територіальної громади, її суб'єктного складу, а також нерішучість і відсутність реальних кроків у застосуванні нових науково-доктринальних напрацювань, що існують у сучасній доктрині муніципального права.

Автори стверджують, що маючи закріплений у Конституції України індивідуальний, груповий, колективний правовий статус (людина-житель, людина-громадянин, людина-іноземець тощо, а також відповідні їм рольові позиції у територіальній громаді), людина суттєво доповнює його своїм муніципально-правовим статусом, що фактично веде до появи феноменології муніципальної людини.

Стрільчук, В. Муніципальні права особистості: аналіз крізь призму глобалізаційних та інтеграційних процесів / В. Стрільчук // Право України. – 2020. – № 10. – С. 81-96.

Значний вплив процесів глобалізації та міждержавної інтеграції на сутнісні, інституційні, функціональні, нормативні аспекти існування та розвитку правової матерії зумовлюють необхідність всебічного доктринального осмислення особливостей функціонування, а також тенденцій подальшого поступу не тільки національної системи права загалом, а й її структурних елементів, зокрема галузей права та їхніх складових інститутів. Адже в сучасних умовах процеси глобалізації та міждержавної інтеграції слугують у ролі чи не найсуттєвіших факторів впливу на систему галузей національного права та законодавства. Вони лежать в основі модернізаційних, а подекуди й трансформаційних, тобто сутнісних перетворень, що відбуваються у їхніх межах і безпосередньо стосуються як можливостей, так і зобов'язань, що виникають перед людиною, групою людей (локальною спільнотою), суспільством і державою.

Зважаючи на те, що надто відчутним є вплив процесів глобалізації та міждержавної інтеграції на функціонування та розвиток такої інституційної складової галузі муніципального права, як муніципальні права особистості, перед муніципально-правовою доктриною постає завдання виявити та охарактеризувати тенденції їх функціонування та розвитку у відповідних умовах.

Метою статті є спроба показати сучасні тенденції розвитку муніципальних прав особистості під безпосереднім впливом процесів глобалізації та міждержавної інтеграції, охарактеризувати їх особливості, динаміку взаємозв'язку та взаємодії.

Встановлено, що контраверсійні за своєю природою процеси глобалізації та міждержавної інтеграції досить інтенсивно здійснюють вплив на систему муніципальних прав особистості. При цьому такому впливу властиві як позитивні, так і негативні тенденції.

Автор доходить висновку, що система муніципальних прав і свобод, як, власне, і механізм їхнього забезпечення, повинні розвиватися та вдосконалюватися насамперед на основі ідей стійкого (збалансованого) розвитку. Адже саме муніципально-правовий вимір концепції стійкого (збалансованого) розвитку створює сприятливі умови для оновленого фокусування як на системі муніципальних прав людини, так і на окремих аспектах їхнього забезпечення та реалізації в умовах глобалізації, відображає діалектику взаємозв'язку між такими елементами, як "стійкий (збалансований) розвиток – інтерес у місцевому самоврядуванні – муніципальні права особистості" відповідно.

Мишина, Н. Тенденції систематизації муніципального права України / Н. Мишина, К. Головка // Право України. – 2020. – № 10. – С. 97-109.

Завдяки реалізації актів муніципального законодавства в Україні відбувається подальша демократизація державного й суспільного життя. Наявність низки світових і європейських муніципальних стандартів не лише свідчить про те, що Україна цілком справедливо приділяє значну увагу постійному вдосконаленню законодавства про місцеве самоврядування, а й окреслює нові горизонти в цьому напрямі та підкреслює надзвичайну важливість роботи над постійним удосконаленням муніципального права. Євроінтеграційні прагнення України також змушують приділяти увагу питанням, які можуть бути найбільш швидко й ефективно вирішені саме органами місцевого самоврядування, а не центральними органами державної влади. Це пояснює значну увагу до процесів децентралізації публічної влади, до прагнення послідовно втілити принцип субсидіарності у правову реальність сьогодення.

Теза щодо необхідності застосування кодифікації для впорядкування муніципального права України не є новою, адже доцільність прийняття Кодексу законів про місцеве самоврядування в Україні (інакше кажучи, Муніципального кодексу України) є предметом наукового та практичного дискурсу з 2000-х років. Однак можливості застосування кодифікації до інших актів муніципального законодавства України в юридичній літературі майже не аналізувалися. Вирішення зазначеної проблеми щодо до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Закон) відкриває широкі можливості для постійного вдосконалення національного муніципального права як за сутнісними, так

і за формальними ознаками. Отже, дослідження можливих напрямів застосування кодифікаційної діяльності щодо Закону є важливим для нормотворчості.

Метою статті є виявлення перспективних напрямів кодифікації положень муніципального законодавства у межах чинного Закону.

За підсумками проведеного дослідження авторки аргументували недоцільність як підвищення рівня галузевої кодифікації муніципального законодавства України, так і здійснення його рекодифікації (“надкодифікації”).

Доведено відсутність потреби у розробленні та прийнятті Кодексу законів про місцеве самоврядування в Україні (Муніципального кодексу України). Рекомендовано під час проведення кодифікації муніципального законодавства України віддати перевагу здійсненню інституційної кодифікації через подальше вдосконалення Закону. Цей висновок аргументовано прикладами з національної та зарубіжної практики правової регламентації місцевого самоврядування, а також результатами аналізу проєкту Кодексу законів про місцеве самоврядування в Україні (Муніципального кодексу України).

До напрямів укрупнення тексту Закону слід віднести такі перспективні інституційні кодифікації: а) положень про статус депутатів місцевих рад, старост і сільських, селищних, міських голів; б) місцевого самоврядування у столиці – місті Києві; в) положень про загальні збори громадян за місцем проживання; г) подальше угруповання положень про органи само організації населення. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні відповідних законопроектів про внесення змін і доповнень до аналізованого нормативно-правового акта.

Верлос, Н. Рецепція у муніципальному праві / Н. Верлос // Право України. – 2020. – № 10. – С. 110-122.

Сучасний стан державотворення в Україні супроводжується динамічним процесом реформування системи законодавства у напрямі децентралізації влади, поступовим оновленням інституційного дизайну конституційного механізму публічної влади, виокремленням муніципальної влади як окремого виду публічної влади. Цей процес супроводжується рецепцією окремих ідей, концепцій, доктрин, інститутів і норм муніципальним правом України. Саме дослідження проблеми рецепції в муніципальному праві України є нагальною потребою сьогодення і вимагає від науки доктринального визначення та вироблення якісно оновленого концепту державного будівництва.

Метою статті є дослідження сутності та змісту рецепції як загальноотеретичного та муніципально-правового феномену, визначення доктринальної дефініції рецепції у муніципальному праві крізь призму виділення характерних ознак з урахуванням галузевої специфіки та прогностичних тенденцій розвитку муніципального права.

Встановлено, що сучасні доктринальні підходи до розуміння поняття “рецепція” пропонують розглядати її: по-перше, як сприйняття правом тієї чи іншої держави норм (положень) раніше існуючих держав; по-друге, як процес технічного прийняття відповідними органами державної влади норм права, які текстуально повторюють норми міжнародно-правових; по-третє, як нав’язування (змушування) прийняття норм права однією державою іншій унаслідок певного політичного тиску; по-четверте, як добровільне запозичення норм права певної держави у разі пробільності правового регулювання визначеного кола суспільних відносин.

Доведено, що механізм муніципально-правової рецепції починається зі сприйняття доктринальної ідеї і завершується засвоєнням та ефективним функціонуванням муніципально-правової норми чи інституту.

Пропонується у процесі формування доктринальної дефініції та вироблення системного уявлення про сутність рецепції в муніципальному праві виділяти низку характерних ознак, серед яких: 1) муніципально-правовий феномен і глобальний процес міждержавної взаємодії; 2) у процесі рецепції можуть сприйматися не тільки ідеї, доктрини, норми тощо, а й міжнародно-правові норми; 3) може мати односторонній характер і відбуватися за ініціативи тільки країни-реципієнта або країни-донора, а в деяких випадках двосторонній (країна-донор – країна-реципієнт) або багатосторонній характер (у процесі сприйняття міжнародно-правових норм); 4) має крестемпоральний характер, що виявляється у сприйнятті, впровадженні та засвоєнні зарубіжного правового матеріалу створеного як у сучасну, так і в історичну епохи; 5) має усвідомлений, вольовий характер, тобто механізм реалізації обов’язково відбувається за ініціативи органів публічної влади на підставі нормативного закріплення; 6) має на меті сприяти розвитку та модернізації муніципального права, але може мати як конструктивні, так і деструктивні правові наслідки.

У результаті проведеного дослідження пропонується розуміти “рецепцію у муніципальному праві” як муніципально-правовий феномен і процес міждержавної правової взаємодії, що має крестемпоральний характер та полягає у можливості чи необхідності сприйняття, впровадження та засвоєння зарубіжних муніципально-правових ідей, доктрин, концепцій, норм, інститутів (міжнародно-правової норми) національною системою права з метою модернізації та розвитку системи місцевого самоврядування.

Мірошніченко, М. Природа, поняття звичаєвого права та його функціональна роль у структурі права / М. Мірошніченко // Право України. – 2020. – № 10. – С. 130-145.

Стаття присвячена з'ясуванню природи, визначенню поняття звичаєвого права та його функціональної ролі в структурі права як об'єкта історико-правової науки.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі концептів тотального бачення права та його універсальності як системи, присутньої в людському суспільстві на будь-якій стадії його розвитку, сформульованих, відповідно, російським філософом Г. Гурвічем та українським соціологом М. Ковалевським, проаналізувати природу звичаєвого права та його роль у структурі права як інструменту замиреного середовища.

Розкрито зміст поняття “право”, яке однаково ефективно можна застосовувати для аналізу правових процесів як у суспільствах організованих у державу, так і тих, що перебувають на стадії цієї організації. Здійснено аналіз відношення понять “звичай”, “правовий звичай”, “звичаєве право”. Доведено різницю в поняттях “правовий звичай” і “юридичний звичай”.

Встановлено, що в основі трансформації звичаю або кількох звичаїв у правовий звичай лежав колективний договір санкціонування. Позитивно регулятивну роль правового звичаю в механізмі дії права легалізували не владні інститути, а суд – обшин ний інститут, не відчужений від загальної, цілісної системи владних відношень, який знаходив, формулював і застосовував уже новостворену норму, наповнюючи її юридичним змістом.

Доведено, що за способом утворення правові звичаї поділяються на два види: 1) власне правові звичаї, способом утворення яких був договір; 2) юридичні звичаї – способом утворення яких була судова правотворчість і судове правозастосування.

Із застосуванням методики дихотомічного аналізу об'єктів наукового дослідження встановлено, що звичаєве право в структурі права як об'єкті наукового аналізу історії права є ідеальною основою, що з'єднує дихотомічні опозиції об'єкта в цілісність і виконує функцію транслятора природного права на соціокультурний пласт. Воно поєднує в цілісність на рівні соціально-духовної практики, що є основою самоорганізації та організації суспільних відносин, всі основні регулятори правового життя народу і виконує роль стимулятора для вписування будь-якого закону в національну культуру.

Сформульовано гіпотезу, що природа звичаєвого права укорінена в соціокультурному просторі правового спілкування, яке породжує автономні регулятивні механізми в організаційно-нормативній системі суспільних відносин, підпорядкованих законам природного права.

Устименко, В. Деякі законодавчі аспекти повернення коштів за договорами рефінансування банків / В. Устименко, Т. Гудіма // Право України. – 2020. – № 10. – С. 146-154.

Рефінансування комерційних банків є одним із інструментів грошовокредитної політики, який базується на функції центрального банку як “кредитора останньої інстанції”. Його сутність на мікрорівні полягає у підтримці ліквідності банків, а на макрорівні – у розширенні грошової маси в економіці країни. У більшості випадків рефінансування здійснюється під заставу облігацій внутрішньої державної позики. Як відомо, цей вид цінних паперів вважається найбільш високоліквідним заставним майном. Це дає гарантію Центральному банку в поверненні рефінансованих коштів, зокрема у разі віднесення банку-позичальника до категорії неплатоспроможних. Зазначене є особливо актуальним, зважаючи на кризові процеси, які останнім часом відбуваються в Україні та призводять до збитковості банківських установ. Протягом 2014–2018 рр. Національний банк України (НБУ) ініціював подання 115 судових позовів з метою повернення неплатоспроможними банками заборгованості за договорами рефінансування. Загальна сума позовних вимог становить 37 млрд грн. Майже за половиною справ вже є ухвалені та спрямовані на виконання рішення суду. Утім, деякі законодавчі протиріччя щодо процедури реалізації заставного майна за договорами рефінансування (у випадку віднесення банку до категорії неплатоспроможних) значно ускладнюють відповідний процес, призводять до повторного (за новими обставинами) розгляду справ і затягують повернення раніше наданих коштів. Це, як наслідок, завдає негативного впливу на стан і розмір золотовалютних резервів НБУ.

Аналіз різних аспектів реалізації грошово-кредитної політики держави, зокрема й особливостей рефінансування комерційних банків, став об'єктом уваги значної кількості як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Проте сьогодні все ще залишаються окремі проблеми, зокрема щодо пріоритетності застосування норм різних законодавчих актів у процедурних питаннях повернення таких коштів у випадку віднесення банку-позичальника до категорії неплатоспроможних. Це актуалізує необхідність подальшого наукового пошуку у відповідному напрямі.

Метою статті є усунення законодавчих протиріч у процедурних питаннях повернення коштів у випадку віднесення банку-позичальника до категорії неплатоспроможних.

Методологічну основу дослідження становили сучасні методи пізнання: формально-логічний, аналітико-синтетичний, логіко-юридичний та ін. За допомогою формально-логічного методу здійснено аналіз судової практики, а також нормативно-правових актів, які регулюють відносини, що пов'язані з рефінансуванням банків і виконанням неплатоспроможним банком власних зобов'язань

перед кредиторами. Логіко-юридичний метод дав змогу виявити неузгодженості чинного законодавства України у досліджуваній сфері та обґрунтувати пропозиції щодо їх усунення.

Під час аналізу автори дійшли висновку, що суди у спорах із питань виконання неплатоспроможним банком, в якому введено тимчасову адміністрацію та (або) запроваджено процедуру ліквідації, своїх зобов'язань перед кредиторами, повинні враховувати пріоритетність норм Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" відносно інших законодавчих актів України у таких правовідносинах.

Смокович, М. Держава як незалежний арбітр у сфері земельних правовідносин / М. Смокович // Право України. – 2020. – № 10. – С. 155-170.

У Верховній Раді України 31 березня 2020 р. зареєстровано проєкт Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо підвідомчості спорів, що виникають у сфері земельних відносин та спорів щодо нерухомого майна" (Законопроєкт № 3296). Предметний аналіз положень цього документа дає підстави вважати, що вони є сумнівними з позицій їхньої відповідності окремим нормам Конституції України.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що останнім часом різні аспекти земельних правовідносин досить активно вивчаються політиками, науковцями і навіть суб'єктами господарювання і завдяки цьому було предметно висвітлено окремі аспекти теорії та практики цих правовідносин. Проте питання визначення місця і ролі держави у сфері земельних правовідносин крізь призму положень Законопроєкту № 3296 залишилося поза дослідницькою увагою науковців і практиків.

Метою статті є здійснення системно-змістовного аналізу цитованих вище положень Законопроєкту № 3296 у поєднанні з нормами чинного законодавства України, з урахуванням вимог міжнародного права та сформованою практикою Європейського суду з прав людини, а також, з огляду на юридичні позиції Конституційного Суду України (КСУ), на предмет їхньої конституційності, тобто відповідності вимогам Конституції України.

У процесі дослідження було використано методи аналізу, порівняння, системний метод, прогностичний, а також методи логіки і моделювання.

Уперше на основі узагальнення норм Конституції України, юридичних позицій КСУ та інших джерел права сформовано правовий підхід, відповідно до якого встановлено, що положення Законопроєкту № 3296 суперечать низці норм Конституції України, оскільки нівелюють публічно-правовий статус України як незалежної, суверенної, демократичної і правової держави, що покладає на неї виконання відповідних конституційних обов'язків, зокрема: забезпечення особливої охорони землі, яка відповідно до ст. 14 Конституції України визнана основним національним багатством, що також вимагає від держави здійснення правового урегулювання земельних відносин, виконання функцій незалежного арбітра у сфері цих правовідносин, збереження основного національного багатства для майбутніх поколінь тощо; повноцінно не забезпечують правовий режим землі, особливість якого полягає у подвійній правовій природі такого об'єкта, в основі якого поєднано публічноправовий і приватноправовий аспекти, а саме: земля є неоціненним об'єктом природи, загальне користування яким Конституцією України (ч. 2 ст. 13) гарантується державою кожному (публічно-правовий аспект правового режиму землі), і водночас земля є об'єктом господарювання, право власності на який може набуватися і реалізовуватися громадянами, юридичними особами та державою відповідно до закону (ч. 2 ст. 14 Конституції України) (приватноправовий аспект правового режиму землі) тощо.

У контексті викладу підсумкових узагальнень автором публікації встановлено: 1) положення п. 2 Законопроєкту № 3296, які передбачають розширення юрисдикції господарських судів в аспекті вирішення спорів у сфері земельних відносин, зокрема й тих, які виникають щодо прав на земельну ділянку з суб'єктом владних повноважень, є неконституційними через їхню невідповідність положенням статей 13, 14 і частинам 1, 5 ст. 125 Конституції України; 2) приписи п. 2 Законопроєкту № 3296 порушують конституційний принцип спеціалізації судів, і, по суті, підміняють публічноправові відносини приватноправовими. Такі "законодавчі новели" безпідставно і в неконституційний спосіб звужують предметну компетенцію адміністративних судів в Україні і неправомірно розширюють юрисдикцію господарських судів; 3) публічно-правовий статус держави зобов'язує її бути незалежним арбітром у сфері земельних правовідносин, дбати про збереження землі як основного національного багатства, що має виключно важливу цінність для майбутніх поколінь, натомість практично реалізація приписів п. 2 Законопроєкту № 3296 призведе до незабезпечення виконання державою своїх конституційних обов'язків в аспекті гарантування особливої охорони землі, забезпечення прав людини, що зрештою зумовить підрив авторитету України як самостійної, незалежної і демократичної держави.

Костенко, О. Здійснення державного контролю у сфері публічних закупівель / О. Костенко, А. Ярошенко // Право України. – 2020. – № 10. – С. 171-183.

Нині у нашій державі продовжується формування та вдосконалення системи публічних закупівель. За останні п'ять років відбулися суттєві перетворення у законодавчому забезпеченні

суспільних відносин, що пов'язані зі здійсненням закупівель товарів, робіт і послуг. Була підписана Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, прийнятий Закон України "Про публічні закупівлі", вагомі зміни до якого набули чинності 19 квітня 2020 р. Проте, незважаючи на зазначені вище законодавчі зміни, аналіз стану публічних закупівель в Україні, проведений Рахунковою палатою за останні роки, засвідчив, що правовідносини у цій сфері не відповідали принципам конкурентності та прозорості. У звіті за 2018 р. зазначено, що у 2017 р. система закупівель харак теризувалась як непродуктивна та нерезультативна. У 2019 р. також були виявлені суттєві недоліки системи публічних закупівель, зокрема щодо функціонування електронної системи закупівель "ПРОЗОРРО" та низка інших.

Метою статті є вдосконалення положень щодо класифікації та визначення сутності державного контролю у сфері публічних закупівель. За результатами дослідження пропонується розглядати контроль у сфері публічних закупівель як сукупність способів і методів організації впливу органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості, банків, міжнародних організацій на правовідносини, які виникають між замовни ком та учасниками під час здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг, що здійснюється з метою досягнення економії та ефективності витрачання коштів, а також запобігання вчиненню корупційних діянь і зловживань, за допомогою забезпечення дотримання законодавчих норм.

У висновках наводиться класифікація контролю в сфері публічних закупівель залежно від ролі та повноважень суб'єкта контролю (контролюючого суб'єкта). Спеціальний контроль здійснюють органи, для яких цей вид діяльності є основним. До таких органів варто віднести – Державну аудиторську службу України, Антимонопольний комітет України, Рахункову палату, Державну казначейську службу України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Загальний контроль здійснюють суб'єкти, для яких сфера публічних закупівель не є основною, проте вони справляють суттєвий вплив на зазначені правовідносини. Суб'єктами є – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу України, органи прокуратури та правоохоронні органи. Опосередкований контроль здійснюється судом, громадськістю та Радою асоціації.

Також надано класифікацію контролюючих органів у публічно-закупівельній сфері залежно від стадії, на якій відбувається контроль.

Скомороха, Л. Аспекти правового регулювання формування суддівського корпусу в Україні / Л. Скомороха // Право України. – 2020. – № 10. – С. 184-201.

У статті досліджуються окремі питання формування високопрофесійного суддівського корпусу в Україні. Звернуто увагу на необхідність законодавчого закріплення в Україні конкретних, деталізованих вимог і критеріїв, які б давали можливість надати професійну оцінку спроможності судді виконувати професійні обов'язки ефективно з урахуванням його професійних, особистих здібностей протягом усього строку перебування на посаді, що спонукало б до підвищення довіри до судового корпусу.

Мета статті полягає у дослідженні питання формування суддівського корпусу та поліпшення доступу до посади суддів з метою ефективного використання всіх можливих засобів і методів, які сприятимуть унеможливленню у майбутньому сумніву у легітимності окремо взятого судді. Незалежність суддів є конституційним принципом організації та функціонування судів, а також професійної діяльності суддів, які при здійсненні правосуддя підкоряються лише закону.

Незалежність суддів забезпечується насамперед особливим порядком їх призначення на посаду та звільнення з посади, заборонаю будь-якого впливу на суддів, захистом їхніх професійних інтересів.

Авторка доходить висновку, що доцільно вести мову про комплексність проблеми ефективної "життєдіяльності" суддівського корпусу в Україні з огляду на існуючі питання як серед самих суддів, так і їхнього оточення. Доцільно законодавчо визначити обов'язковість проходження відповідних медичних періодично-профілактичних оглядів суддями. З огляду на те, що нервові перевантаження часто поглиблюються порушеннями звичного режиму життєдіяльності, зменшенням часу, який людина витрачає на відпочинок, у сукупності це може призводити до розвитку емоційної нестійкості, що проявляється у зниженні комунікативної компетентності.

Також обґрунтованим постає питання вжиття заходів у процесі добору та призначення на посаду судді щодо унеможливлення виникнення надалі у нього потенційного конфлікту інтересів при розгляді справ. Законодавчого закріплення потребує розширення обмежень у призначенні на посаду судді для осіб, яких було звільнено за порушення присяги державного службовця або прокурора чи з інших компрометуючих підстав, які можуть викликати об'єктивний сумнів щодо доброчесності такого кандидата.

Данілов, А. Актуальні питання сплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого / А. Данілов // Право України. – 2020. – № 10. – С. 202-216.

Сучасна практика розгляду господарськими судами справ про банкрутство засвідчує, що основна проблематика, пов'язана зі сплатою грошової винагороди арбітражного керуючого та відшкодуванням понесених ним витрат, полягає у площині недостатньої правової визначеності джерел і порядку сплати винагороди і відшкодування витрат, а також порядку оцінки співвідношення обсягу виконаної арбітражним керуючим роботи до розміру нарахованої винагороди.

Метою статті є аналіз причин, що мають негативний вплив на практичну реалізацію права арбітражного керуючого на своєчасне отримання винагороди та відшкодування понесених витрат під час виконання повноважень у справах про банкрутство юридичних осіб і справах про неплатоспроможність фізичних осіб, а також викладення власного бачення шляхів подолання зазначеної проблематики.

Розглянуто передумови виникнення та сучасний стан недоліків правового регулювання механізму нарахування і сплати винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого. Проаналізовано правові позиції, сформульовані під час розгляду господарськими судами різних інстанцій, які стосуються предмета дослідження. Виявлено неузгодженість між порядком звітування арбітражного керуючого та механізмом реалізації права на отримання винагороди та відшкодування витрат. Сформульовано пропозиції, спрямовані на забезпечення балансу між правом арбітражного керуючого на щомісячне отримання винагороди й відшкодування витрат і правом кредиторів бути поінформованими про обсяг здійсненої арбітражним керуючим протягом звітного періоду роботи, розмір нарахованої та сплаченої винагороди, здійснених і відшкодованих витрат.

Зроблено висновок, що існуючі проблемні питання, пов'язані з забезпеченням права арбітражного керуючого на своєчасне та повне отримання винагороди й відшкодування витрат у справах про банкрутство, мають бути вирішені за допомогою внесення запропонованих автором змін до низки положень Кодексу України з процедур банкрутства.

Парусова, Г. Відчуження майнових прав на приміщення у закінченому будівництвом об'єкті після прийняття його в експлуатацію: прояви недобросовісності чи законні механізми обороту майнових прав / Г. Парусова // Право України. – 2020. – № 10. – С. 217-235.

Суперечливе нормативне визначення, особливості природи майнових прав, що відрізняє їх від предметів матеріального світу, відсутність системи їх обліку та державної реєстрації, сегментарне та поверхневе регулювання відчуження майнових прав на нерухомість тощо призводить до неоднакового розуміння їхньої сутності та змісту і допустимих меж обороту майнових прав. Усе це створює простір та умови для зловживань, породжує незадовільну практику відчуження майнових прав на приміщення у закінченому будівництвом об'єкті після прийняття його в експлуатацію, загрожує законному обороту нерухомого майна в Україні та призводить до інших негативних наслідків, таких як порушення прав суб'єктів, ухилення від сплати податків, тінізація активів тощо.

Метою статті є розмежування майнових прав як об'єкта та змісту правовідносин для пояснення їхньої трансформації, зокрема у сфері будівництва нерухомого майна на етапі прийняття об'єкта в експлуатацію, задля впорядкування обороту майнових прав на нерухоме майно та встановлення його допустимих меж, обґрунтування необхідності створення і запровадження системи обліку та реєстрації майнових прав і їхніх суб'єктів та автоматизації такої трансформації у момент прийняття об'єкта в експлуатацію.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження є настанови герменевтики, "постнекласична" методологія, методологічні принципи діалектики та системного аналізу.

У статті розмежовано майнові права як зміст та об'єкт правовідносин, досліджено питання їхньої трансформації, визначено фактори, що впливають на зміст майнових прав у сфері будівництва нерухомого майна, проаналізовано юридичну значущість моменту прийняття об'єкта в експлуатацію, зокрема для визначення моменту юридичного створення об'єкта нерухомого майна та набуття права власності на нього. Зроблено висновки щодо неможливості, за загальним правилом, обороту майнових прав на нерухоме майно після прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, а також обґрунтовано необхідність розроблення та запровадження на державному рівні системи обліку та реєстрації майнових прав і їхніх суб'єктів та автоматизації процесу трансформації майнових прав у момент прийняття об'єкта в експлуатацію.

Впорядкування обороту майнових прав на нерухоме майно потребує внесення системних змін у чинне законодавство України, створення та запровадження системи обліку та реєстрації майнових прав на нерухоме майно та автоматизації їх трансформації у момент прийняття об'єкта в експлуатацію. Це дасть змогу мінімізувати зловживання у сфері будівництва, забезпечить доступ усіх суб'єктів до повних і достовірних відомостей про об'єкти будівництва, майнові права на нерухоме майно та суб'єктів прав, створить додаткові гарантії для набувачів майнових прав, вирішить проблему подвійних відчужень і покращить економічну ситуацію у країні.